

حیات و خدمات

حجت الاسلام و المسلمین

سید محمد عبادت نقوی (اعلیٰ اللہ مقامہ)

**خانہ فرهنگ جمهوری اسلامی ایران
دهلی نو**

حیات و خدمات

حجت الاسلام و المسلمین سید محمد عبادت نقوی (اعلی الله مقامه)

حجت الاسلام و المسلمین سید محمد عبادت نقوی (کلیم) در ۶ فوریه سال ۱۹۱۱ در یک خانواده اهل علم در شهر امروه ایالت اتارپرادش هند دیده به جهان گشود. پدر وی مرحوم حجت الاسلام سید اولاد حسن سلیم، عالمی بی نظیر، خوشنویسی چیره دست، موسیقی دان خبره و شاعری زبردست بود. سید محمد عبادت تنها فرزند خانواده بود. نام تاریخی وی حسین اختر بود ولی به نام محمد عبادت شهرت یافت. سلسله نسب وی از طرف پدر و مادر به حضرت امام علی النقی(ع) منتهی می شود.

جد وی مولانا سید محمد عبادت اول فرزند سید محمد نجابت از علمای و مبلغین فعال زمان خود بود که فقه و اصول را نزد مولانا غفران مآب بن سید محمد معین نصیرآبادی در لکهنو فراگرفت. وی بعد از بازگشت از لکهنو مسجدی بنا نمود و نماز جمعه و جماعت را در آن اقامه نمود. مؤلف نزهه الخواطر در تذکره در مورد او سخن گفته است.

مولانا سید محمد سیادت، اولین فرزند مولانا سید محمد عبادت اول، از علمای مشهور زمان خود بود. وی فقه و اصول را نزد سلطان العلماء سید محمد بن سید دلدار علی غفران مآب در لکهنو فرا گرفت. وی بعد از درگذشت سید محمد عبادت اول امامت مسجد شیعیان را به عهده گرفت. وی کتابهای چندی به رشته تحریر درآورد که از آن میان کتابهای علم مناظره وی اهمیت خاصی دارد.

مولانا سید محمد سیادت اول صاحب دو فرزند به نامهای مولانا سید محمد عسکری و مولانا سید محمد حسن عسکری بود. مولانا سید محمد عسکری امامت مسجد را به عهده داشت و بعد از فوت وی برادرش مولانا سید محمد حسن این مسئولیت را بر عهده گرفت. وی طبیب نیز بود.

مولانا اولاد حسن فرزند مولانا محمد حسن است که پدر مولانا محمد عبادت (کلیم) بود. مولانا سید محمد عبادت در سن نه یا ده سالگی پدر خود را از دست داد. وی ۱۰ برادر بزرگتر از خود و ۹ عمو داشت و به این علت مسئولیت تعلیم و تربیت وی را مولانا حاجی مرتضی حسین بر عهده گرفت.

مولانا سید محمد عبادت تحصیلات ابتدائی را در مدرسه نورالمدارس فراگرفت. در آن زمان مدیر مدرسه حاجی مرتضی حسین بود و یوسف‌المله مولانا سید یوسف حسین نجفی از استادان معروف آن بود که در دانشگاه علیگر، رئیس بخش الهیات شیعه نیز بود. مولانا سید محمد عبادت زیر نظارت این دو شخصیت سفر علمی خود را آغاز نمود. در همان زمان مولانا یوسف حسین به مدرسه مدرسه منصوبه عربی کالج منتقل شد. حاجی مرتضی حسین مولانا سید محمد عبادت را نیز همراه وی به منصوبه کالج فرستاد. مولانا سید محمد عبادت در این مدرسه از محضر مولانا یوسف حسین بهره‌مند شد. بعدها وقتی مولانا یوسف حسین به عنوان رئیس بخش الهیات شیعه به دانشگاه اسلامی علیگر منتقل شد، مولانا سید عبادت به امر و به بازگشت و در خدمت حاجی مرتضی حسین به فراگیری علوم پرداخت.

بعد از بیماری مولانا حاجی مرتضی حسین مولانا سید محمد عبادت با اجازه وی به لکهنو رفت. وی در سال ۱۹۲۸ در مدرسه ناظمیه ثبت نام کرد و برای سکونت وی مدرسه الواعظین در نظر گرفته شد. در آن

زمان مولانا نجم العلماء مولانا نجم الحسن سرپرست مدرسه ناظمیه بود. وی در لکهنو از محضر مولانا مظاهر حسین در فلسفه و استاد مفتی اعظم مفتی سید احمد علی در فقه و فقه استدلالی بهره برد. وی از محضر مولانا سید محمد عمید (اعلی الله مقامه) نیز استفاده کرد. وی در سال ۱۹۳۲ بعد از اتمام تحصیلات خود در مدرسه ناظمیه به شهر امروده بازگشت و مسئولیت امامت جماعت و جمعه را برعهده گرفت. این عالم با عمل سر انجام در شب ۲۲ اکتبر سال ۱۹۸۹ به دیدار حضرت حق شتافت.

استادان مولانا سید محمد عبادت نقوی

مولانا یوسف حسین فرزند حاجی مرتضی حسین بود که مولانا سید محمد عبادت تا مدت‌ها تحت نظارت وی بود. مولانا یوسف حسین فارغ التحصیل حوزه علمیه نجف اشرف بود.

مولانا مظاهر حسین از علمای فلسفه معروف زمان خود بود. مفتی اعظم سید احمد علی فرزند عالم مشهور مفتی محمد عباس بود و تحصیل کرده حوزه علمیه نجف اشرف، وی تا مدت‌ها مدیر مدرسه ناظمیه بود.

مولانا سید محمد عبادت در نجف در مجلس درس آیت الله سید محسن حکیم شرکت می‌کرد. وی در درس خارج آیت الله خویی نیز شرکت می‌کرد.

درس و تدریس:

مولانا سید محمد عبادت به تدریس علاقه بسیاری داشت. وی مباحث درس را از زوایای مختلف برای شاگردان خود توضیح می‌داد. وی در نتیجه مطالعات طولانی در اواخر عمر دچار ضعف بینائی شده بود.

علم جفر و رمل :

وی علاوه بر صرف و نحو، منطق، فلسفه و اصول در زمینه علم جفر و رمل نیز اطلاعات خوبی داشت. وی در استخراج جدول زایچه مهارت داشت.

خوش نویسی:

پدر مولانا سید محمد عبادت استاد فن خوش‌نویسی بود و او نیز این هنر را از پدر به ارث برده بود.

مصرع تاریخ نویسی :

وی مانند پدر خود در سرودن مصرع تاریخ ید طولایی داشت و به مناسبت‌های مختلف مانند عروسی، بنای خانه و فوت شخصیتها مصرع تاریخ می‌سرود.

علم انساب:

وی به علم انساب علاقه بسیار داشت و کتاب‌های بسیاری در این زمینه مطالعه نموده بود. وی از شجره‌نامه سادات ساکن هند و بیرون هند اطلاع داشت.

ادبیات عرب :

ایشان به صرف و نحو آشنایی کامل داشت، در تاریخ ادبیات عرب نیز صاحب نظر بود. وی از ادبیات دوره جاهلیت گرفته تا ادبیات معاصر عرب آگاهی داشت.

آثار مکتوب :

رساله سراج الفقه (عربی)

الاستفسار فی نجاسة المشرکین و الکفار (عربی)

الکحل (عربی)

مقام شبیری (اردو)

عقیده رجعت (اردو)

رموز و اسرار (اردو)

صد غزل (مجموعه غزلیات)

علاوه بر آنها وی مقالات منتشر نشده بسیاری به زبان‌های عربی و اردو از خود به جای گذاشته.

شاگردان :

مولانا سید محمد عبادت شاگردان بسیاری را تربیت نمود ولی ما نام

تنی چند از آنها را ذکر می‌کنیم:

امام علی خان نازش: وی عربی و فارسی را از مولانا سید محمد عبادت فرا گرفت. وی بعد از تقسیم هندوستان به کشور تازه تأسیس پاکستان رفت. وی در ابتدا عضو حزب مسلم لیگ بود ولی بعداً به علت نارضایتی از سیاستهای این حزب به حزب کمونیست پیوست.

مولانا محمد شاکر: وی در فلسفه ید طولائی دارد و در ادبیات عرب و علم هیئت مهارت دارد. وی شاعر نیز هست و تخلص او رزمی می‌باشد.

سید حسین جون اصغر: از شعرای بلند پایه هند است. وی تمام طول تحصیل را نزد مولانا سید محمد عبادت سپری نمود. وی در فلسفه و ادبیات عرب و فارسی ماهر بود. وی در شاعری ابتدا شاگرد پدرش و سپس به شاگردی مولانا محمد عبادت در آمد.

مولانا نثار احمد زین پوری: از شاگردان ممتاز مولانا سید محمد عبادت که بعد از تحصیل علوم دینی در ایران، برای تبلیغ به هند باز گشت. وی از مترجمان چیره دست است و کتاب‌های عربی و فارسی بسیاری را ترجمه نموده است.

دکتر سید حسنین اختر شاهوار : فرزند کوچک مولانا سید محمد عبادت، وی از دانشگاه دهلی دکترا در ادبیات عربی دریافت نموده است. عنوان تز دکترا وی دراسه فی منشور الامام علی(ع) بود که بخش اول آن در قالب کتاب منتشر شده است. وی هم اکنون در دانشگاه الله آباد استاد زبان و ادب عربی است.

فهرست شاگردان مولانا سید محمد عبادت طولانی است و افراد بسیاری در سایه تعلیم و تربیت وی به مقامات بلند علمی و دنیوی دست یافته‌اند. در این میان آقایان غمگین امروهوی، احسان امروهوی، دکتر شفاعت فهیم ، شمیم حیدر، دکتر عظیم امروهوی را می‌توان نام برد.

فرزندان :

مولانا سید محمد عبادت نقوی در سال ۱۹۳۲ با دختر مولانا نسیم حسن هلال امروهوی ازدواج نمود. حاصل این پیوند فرخنده سه دختر و چهار پسر می‌باشد. فرزند ارشد وی حجت الاسلام و المسلمین دکتر سید محمد سیادت می‌باشد. فرزند دیگر وی دکتر سید محمد شفاعت فهیم است که شاعری زبردستی است و مجموعه اشعار وی به نام بروقت چاپ شده است. فرزند دیگر وی سید مبارک مهندس است و آخرین فرزند وی دکتر سید حسنین اختر در دانشگاه الله آباد استاد ادبیات عربی است.

والسلام